טור' ליפסקר אריה-לייב
3187
בן רבקה ויוסף
נולד ב- 14.4.1923
שרת בגדוד "ברק" (12)
נפל ב- 12.7.1948
בקרב על סג'רה.

Scanned with CamScanner

ליפסקר אריה־ליב

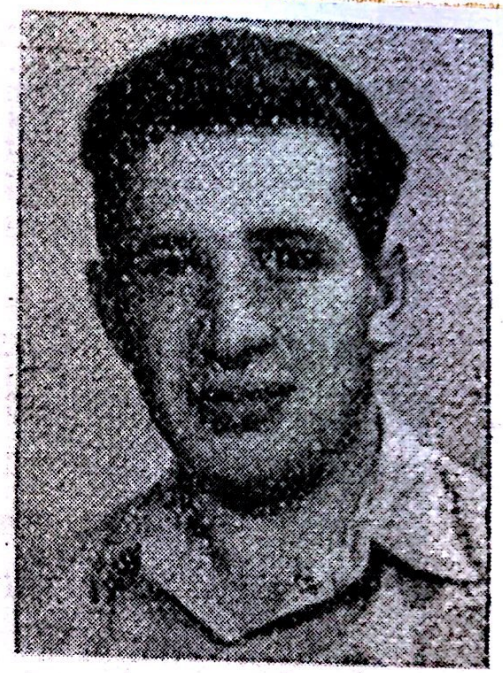

בן יוסף ורבקה. נולד ב־14.4.1923 בוארשה, בירת פולין. בן למשפחת חסידים. בילדותו למד ב„חדר" וחונך ברוח המסורת והדת. בימי מלחמת־העולם השניה שרד יחידי מכל בני משפחתו. היה בטרבלינקה ובאושבינצים וניצל בנס. בשנת 1945, בימי נדודיו ונסיונותיו להגיע לשוויץ, אשר בה קיוה למצוא את דודו, נאסר ונשלח לפארי"ס. שם הובטח לו שיקבל רשיון עליה לארץ־ישראל, ואמנם קיבל אותו ועלה ארצה. בבואו לארץ בחר להצטרף לקיבוץ דתי ונשלח לקיבוץ חפץ־חיים, אך לא הסכין עוד לחיים השיתופיים בהיותו עייף מהנדודים וחסר־מנוחה. הוא מצא בארץ את קרובי משפחתו והם לקחוהו לביתם בתל־אביב ודאגו להבראתו. היה חבר הסתדרות העובדים הכללית מזמן בואו לתל־אביב עד התגייסותו. עבד בתחנת־הכוח רידינג. מקובל והביב על כל חבריו בעבודה ומחוצה לה. אהב שירה והתעניין בשירי ארץ־ישראל החדשים שהעתיקם לפנקסו בכל הזדמנות.

היה חבר חי"ם בתחילת מלחמת־השחרור, ועם צו הגיוס לצבא ההגנה נענה מיד לקריאה. שירת בהטיבת „גולני", פלוגת מיכה, והשתתף בהגנת טבריה ובכיבושה, ובקרבות בגליל ועמק הירדן. מילא את תפקידיו בעוז ובהתלהבות. היה מקלען. נפל בקרב על סג'רה ב־12.7.1948. נקבר בכפר־תבור והועבר לנחלה־יצחק ב־22.6.1950.

Scanned with CamScanner

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב־פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ־ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי־אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות.

בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד־האדמה ויושב־הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

Scanned with CamScanner

מפת אזור הלחימה בסג'רה

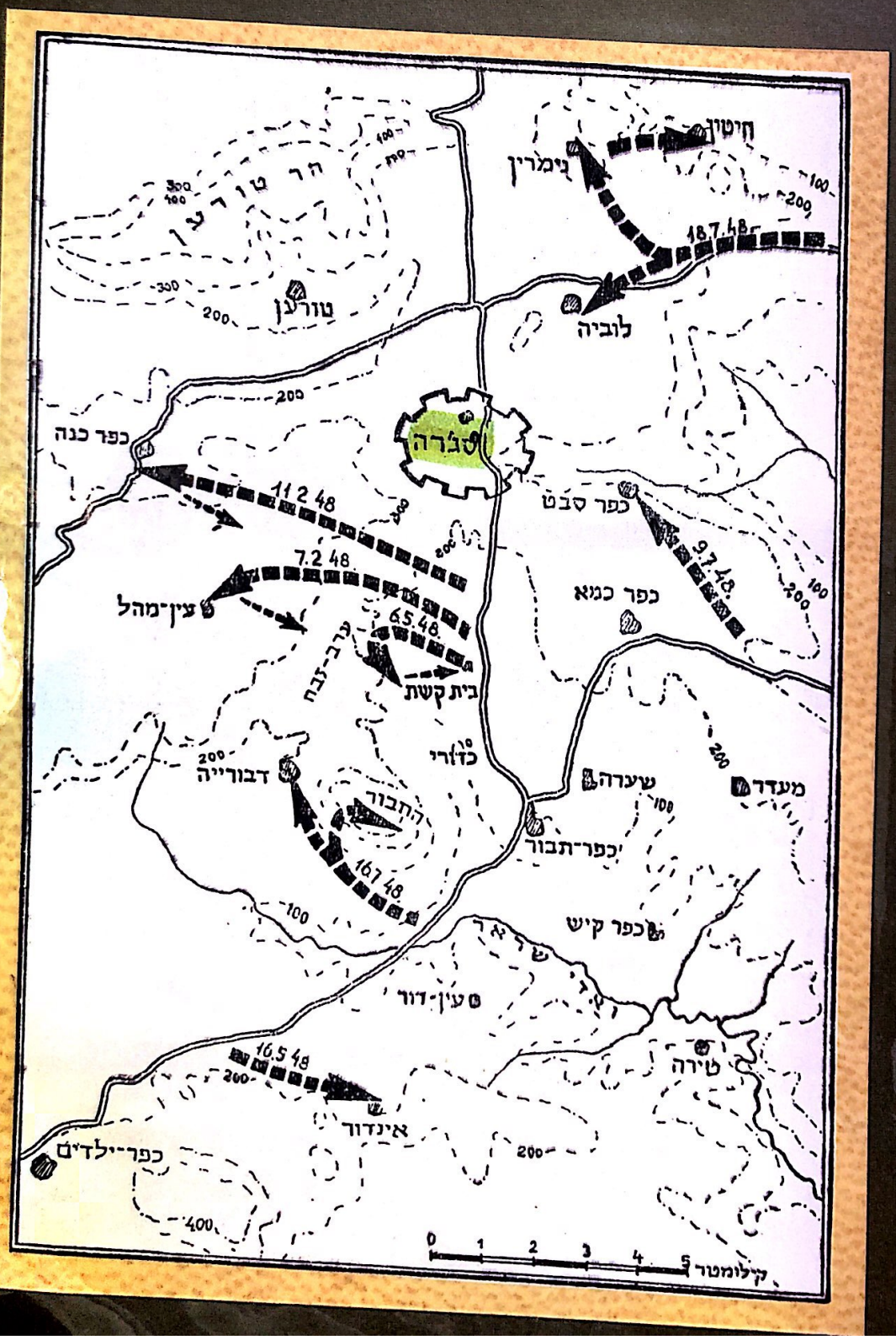

Scanned with CamScanner

כיבוש סג'רה הערבית וקרב הזבחים

ביחס לשבט ערב־א־זבח נתקיים בנו הפסוק: „זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'..." על הסיפא שלו ומשמעותו הברורה. אותו חשבון נוקב ומר עיד מימים קודמים, למן ימי סג'רה ומסחה הראשונים, דרך שנות המאורעות עד למלחמת־השחרור, כשהדבר הגיע לשיאו ברצח השבעה מבית־קשת. בצד פרענן חוב־הדמים עמד השיקול ההגיוני הפשוט — הבטחת עורף החזית לקראת הפלישה המתקרבת. פעולה זו השיגה את מטרתה במחיר כבד.

בד בבד עד אותה פשיטה נכבשה סג'רה הערבית. רק לאחר הקרבות הגדולים בסג'רה, חדש וחדשיים אח"כ, יכולנו לחוש את מלוא־הערך של כיבוש הכפר הערבי. אין ספק שלולא היא, כי עתה נשתנו פני המערכה.

Scanned with CamScanner

רקע לקרב

"הם החזיקו מעמד" (ימי המערכה על סג'רה)

תקופת 'ההפוגה הראשונה', שנמשכה אהבעה שבועות (11 ביוני עד 9 ביולי 1948), הענקה לחטיבה פסק זמן שנוצל להתארגנות, לאימונים, לקליטת חיילים חדשים, למנוחה ולהכשרת מפקדי-כיתות.

ב-9 ביולי 1948 נתחדשו פעולות האיבה בכל הארץ והחלו 'קרבות עשרת הימים' (9.7.48 עד 19.7.48), שהסתיימו עם חתימת הסכם ה'הפוגה השניה' לפרק זמן בלתי-מוגבל. במשך 'עשרת הימים' השתתפו חיילי חטיבת גולני, בו זמנית בכמה גזרות, במשימות הגנה ותקיפה גם יחד. לוחמי גדוד 'נחשון' נטלו חלק בשני מבצעים התקפיים גדולים של חזית א' (חזית הצפון) – מבצע 'חקל' בגזרת שפרעם – נצרת ומבצע 'ברוש', שמטרתו היתה עקירת הכוח הסורי בראש הגשר במשמר-הירדן. באותה עת ניהלו חיילי גדוד 'דקונר' בגזרת ג'נין – הגלבוע קרבות קשים נגד התקפת חיל המשלוח העיראקי. ואילו חיילי גדוד 'ברק' ניהלו בגזרת סג'רה קרבות קשים לבלימת התקפות 'צבא ההצלה' של קאוקג'י.

המערכה על סג'רה (יולי 1948) היתה הארוכה, הקשה ורבת-האבידות ביותר במהלך 'קרבות עשרת הימים'. בלילה שבין ה-9 וה-10 ביולי 1948 כבשו לוחמי 'ברק' את כפר-סבת (שדה אילן כיום), ממזרח לסג'רה, ואת משלט המשטרה מצפון למושבה, למחרת נאלצו חיילי הגדוד לנטוש את המשלט בשל התקפות כבדות של 'צבא ההצלה', שנסתייע בתותחים ובמרגמות. זו היתה פתיחה למערכה כבדה, שנמשכה שמונה ימים רצופים (11 עד 18 ביולי 1948). הלחץ היה גדול במיוחד על מגיני המשלטים בחזית הצפון-מזרחית: 'משלט המשטרה', 'משלט גבעות טורען', 'המשלט הצפוני', 'המשלט המערבי' ו'משלט חתירס'.

במערכה על סג'רה התעלו לוחמי החטיבה לשיאים חדשים של אומץ לב, עקשנות, התמדה, דבקות במטרה ואחוות לוחמים. להוציא מספר פעולות לילה יזומות של 'מחלקת הקומנדו' של גדוד 'ברק', שביצעה התקפות-נגד, ופשיטות בעומק קווי האויב, היתה המערכה הגנתית באופיה, מול עדיפות האויב באמצעי-לחימה ובעוצמת אש.

Scanned with CamScanner

גמות 3 אינץ' – תריסר פגזים בדקה...

Scanned with CamScanner

היום שבו נפל אריה ז"ל

12.71948 :

ביום זה קיוה, כפי הנראה, האויב להגיע לידי הכרעה בחזית זו.

בשעות־הבוקר חזר האויב ובדרך „הרגילה" הסתער על המשלט המערבי. השורה הראשונה עלתה על שדה־מוקשים ונפלה. הבאים אחריה המשיכו בהסתערות. ניתן להם סיוע כבד בתותחי 75 מ"מ, שירו פגזי שרפנל (מקודם ירו כרגיל, פגזים המתפוצצים־עם־הפגיעה). מחלקת „הקומנדו", שהוכנה מראש לקראת הסתערות ערבית כזאת, הצליחה להגיע לאגף האויב והסתערה עליו בקרב פנים־אל־פנים. האויב סבל אבידות, ושרידיו נסו.

על קו־הרכסים, המשתרע מעין־מהל—ג'בל־סיך—גבעת־הקרן־הקימת, ועד סג'רה, נראו אותה שעה ריכוזים גדולים של ערבים — כפי הנראה כפריים — שרוכזו לקראת נסיון הפריצה לסג'רה. הם היו 300 איש לערך. נראה היה, שבעזרתם התכונן האויב לנתק את סג'רה מצד דרום ולכתרה. כדי למנוע את ניתוק הכביש, תפסה אז פלוגה, שצורפה מאנשי השיריתים של הגדוד, את מטע־הזיתים אשר בקרבת בית־קשת, וכן את מטע־הזיתים שמדרום לסג'רה. הערבים צלפו עליהם מן הגבעות ואף הפגיזו אותם ואת המכונית שהסיעה אותם. ריכוזי הערבים שעל הגבעות מערבה לכביש תבור־סג'רה התקדמו במקצת, אך לא ירדו מן הגבעות אל הכביש נוכח הפלוגה שנערכה שם; אכן, בבית־קשת הוצבו מכונות־יריה, כדי למנוע את הערבים מלרדת מן הגבעות.

חלק מנסיון־התנופה הערבי ביום ההוא היתה גם תנועת משורינים — על כביש מצפון, ובשבילים המובילים מטורען אל השטח מערבה מסג'רה. מחמת עיכובים באספקת פגזים נשללה מכוחותינו במהלך הפעולות של היום ההוא תנופת־הפגיעה המלאה. סמוך לשעה 17.45 ניכרה עיפות במחנה האויב. החזית נשתתקה. ריכוזי הערבים שעל הגבעות נואשו, כפי הנראה, מתקותם להשיג את ההכרעה באותו יום, ונראו חוזרים לעין־מהל, בסדר מסוים, בקבוצות של 8—10, בשורה עורפית.

בשעה 19.00 הגיעו לכוחותינו כלי־נשק ארטילריים ראשונים והחלו ב„ניקוי" הגבעות דרומית־מערבית לסג'רה מכוחות האויב. תוצאות פעולתם לא איחרו לבוא. נכונותם של הערבים שבגבעות, להגיח ולהתקדם — פחתה וכן בטלה כל נטיה מצדם להתכנס בריכוזים.

לעת הזאת נתעיפו אנשי הגדוד והנספחים אליהם עיפות מרובה ביותר (בעצם, לא עצמו עין 78 שעות רצופות). רבים, שמחמת העיפות חדלו להיזהר, נפצעו ע"י צלפים.

Scanned with CamScanner

יומן המערכה

9.7.48 — האויב תפס בצהרים את משלט בהרן, שמצפון-מערב לכפר-החורש, ופתח באש אל המשלט הקדמי שלפני כפר-החורש.

— מקומיים מזוינים נתבצרו בשיפולי הר נצרת, בין גניגר לתל-עדשים, ופתחו באש על התחבורה העברית בקטע זה. התנועה בכביש זה נפסקה.

10.7.48 — האויב הצית בלילה את יער הקרן-הקימת שליד כפר-החורש, אותו זמן המשיכו אנשי האויב בהטרדת יריות על המשק. אין נפגעים.

12.7.48 — תגבורת מאנשי נפת לוי, שיצאה בלילה במסע רגלי מגניגר לכפר-החורש, הגיעה בשלום למשק.

— יחידה מגדוד "גורן" ערכה סיור לשפך הירדן לכנרת במגמה לפגוע בסירות אויב שנמצאו שם. השפך נמצא ריק מסירות והיחידה חזרה בשלום לבסיסה.

14.48 — יחידות בית-הספר החטיבתי ומחלקה מנפת-לוי כבשו בלילה את הכפר מ ע ל ו ל בדרך המובילה מנהלל לנצרת. כוח אחר של הנפה, שיצא משריד כדי לתקוף את מוג'ידל, כבש את ח ר ב ת - א - ט ו י ל, הנמצאת כ-1½ ק"מ מדרום-מערב לכפר. לאחר חילופי יריות ממושכים נכבשה גם מ ו ג ' י ד ל בשעות הצהרים.

— האויב תפס עמדות ביער הממשלתי שבקרבת כפר-החורש ומטריד ממנו את המשק. חבלן אחד נפצע קל.

— פלוגה בת 3 משורינים ו-2 טנקים עיראקיים ערכה תימרוני תזוזות בין זבובה לכביש הסרגל. תגבורת של אנשי חי"מ מעפולה נזעקה לתפוס את מחנות הצבא ושדה-התעופה שבכביש הסרגל.

— מחלקה מגדוד "גורן" נחתה בשפך נחל מסעודייה שבבקעת בטיחה. בחוף הסורי של הכנרת. בית אחד וטרקטור הופצצו, ו-3 ערבים נשבו.

Scanned with CamScanner

"... וכשהודרך להוכיח עצמו כחייל
עשה לאות על הדף הטוב ביותר".

והוא איננו...

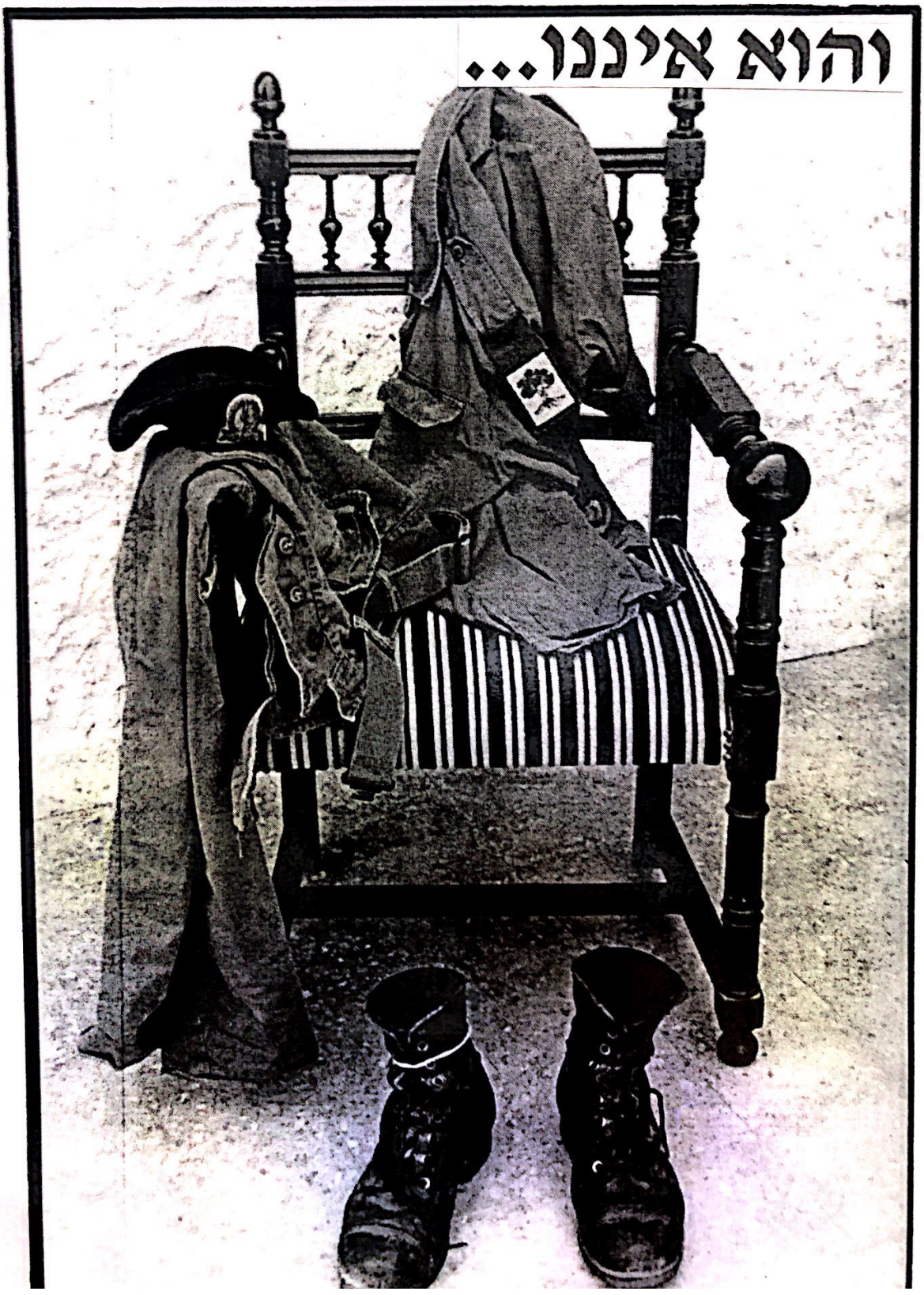

Scanned with CamScanner

"יהי זכרו ברוך"

...אך נצבור את כולם
את יפה הבלורית והתואר
כי רעות שבצאת, לעולם
לא תיתן את לבנו לשכוח.
אהבה מקודשת בדם
את תשובי בינו לפרוח.

חיים ארי.

Scanned with CamScanner

מישהו, מישהו דואג
דואג לי, שם לשלה
בא והדליק כמה כוכבים
והם נופלים אחד אחד.
אנו סובבים בשתי דרכים שונות.
יום ולילה לאורכם
עייפים ורעבים ומחכים לאות
בנתיבי אבק וזמן.

אנו נפש בסוף דרכים ושאלות
נפש בתוך ימים רבים
בתוך הרבה לילות
אני יודעת שאתה קרב עכשיו
אביב חלל, קיץ נאסף
והשם שם.

Scanned with CamScanner

אלה שקמו מול אש
אלה שרצו בראש
כל שהיו ואינם -
עוד ישנם

הם ישנם בליבם של כולם
הם ישנם ויהיו לעולם
בחירוך הנפלא
בצרורות המקלע
בשחיקה ובבכי החם.

אלה שכאן לא ידעו שוב
אם לשחוק או לצעוק,
רק השחיקות צועקות מעצמן
הם ישנם בליבם של כולם
הם ישנם ויהיו לעולם
בחירוך הנפלא,
בצרורות המקלע
בשחיקה ובבכי החם.

שום זיכרון לא יסלח
שום שיכחה לא תמחוק
שום אהבה לא תגליד עם הזמן.

Scanned with CamScanner